

Necip Fazıl Şaheseri

NECİP FAZIL ŞAHESERİ

ŞAH(ESER)

Hüzeyme Yeşim KOÇAK

Necip Fazıl adı, bende eserlerini okuduğumda ya da bir an aklıma düşürdüğümde bile; çok farklı bir hissiyat, güzellik duygusu ortaya çıkarır... Muhabbet, gittikçe şiddetini arttıran esintilerle yüreğimi doldurur.. Tıpkı diğer ulular, yüce insanlarda olduğu gibi.. Gönül neşelenir. Ve yarı inanmazlık, yarı sarhoşluk arasında gezinir durur.. Bilinç kâh kapanır, kâh ziyasını genişletmiş açılır. Önüme yeni yollar serilir. Bir güzellik sağanağıdır yüreğime dökülür.

Işık onlardan gelir bilirim.. Güzelliğin “cinsiyeti olmaz; “cinsi” olur derim.

Necip Fazıl, gönül çelen, nadide bir gökkuşağı gibi, hürmetli güzelliğini sergiler.. Dehasının kudreti.. ruhunun azameti.. sanatının mehabeti.. mizacının çetrefilliği.. davasının haşmeti.. muhteşem bir terki b hâlinde yansır.

Meydanlarda hitabeti, kitleleri peşinden sürüklemesiyle de güçlüdür, doruklarda dolanır; takipçilerine, bizlere düşürdüğü “estetik bağışlarla” da gönüllerde dolaşır..

Bir sonsuzluk türküsü gibi dillerde dolaşır.. Eserleriyle Fatihleşir, zamanı aşar, nesilleri dolaşır..

Her ne kadar hapsedilmeye (sınırlandırılmaya) çalışılrsa da sırlanır, sınırları berhava edip; âlemleri dolaşır..

...

Necip Fazıl'ı şimdiye kadar çeşitli yönleriyle ifade edildi. Kâh gündeme getirildi, kâh sessizliğe mahkûm edildi. Bendeniz de değişik kesimlerden isimlerin tanıklıklarına, değerlendirmelerine başvurarak, bir çerçeve çizmeye çalışacağım.

Sanatı hakkında birkaç söz edecek olursak...

“Bir Necip Fazıl olabilmenin anmakça saadetine ne kadar muhtacım” diyor Ahmet Hamdi Tanpınar “Mektuplar’ında” hayranlıkla.. Ama Necip Fazıl tek, biricik..

0; Sultanü’ş-şuara’ydı diyor Ahmet Kabaklı.. “Türkçenin de Sultanı”ydı diye karşılık veriyor Prof Dr. Necmeddin Hacıeminoğlu:

“..Bütün mimari eserlerin esas malzemesi taş ve mermer olduğu halde, nasıl Süleymaniye Camisini yapmak Koca Sinan’dan başkasına nasip olmamışsa, aynı Türkçe ile Necip Fazıl gibi yazmak ve konuşmak da, öyle, kimseye nasip olmayacaktır.”

Ve bazı misaller veriyor:

Ben ki toz kanatlı bir kelebeğim
Minicik gövdeme yüklü Kafdağı
Bir zerreciğim ki arşa gebeyim?
Dev sancılarımın budur kaynağı

*

Kâinata ne varsa, suda yaşadı önce;
Üstümüzden su geçer, doğunca ve ölünce

*

Yüz üstü çok süründün ayağa kalk Sakarya!...

“Bunlar rumuzlu ve sembolik mısralar değildir. Üstat düz bir ifade tarzını seçmiştir.

Fakat kullandığı kelimelere yüklediği mana, onlara alışılmışın dışında yeni bir “Şahsiyet” getirmektedir..... 0, “Sürekli indifa halinde bir yanardağa benzerdi. İlhamından doğan her eser, bu dağdan püskürmüş lâvı andırıyordu. Kendisi hilkatin bir “mübalağası” idi. Bu sebeple hakkında yazılanlar 0’nu tanımayanlara mübalağalı gibi gelecektir.” (Türk Edebiyatı Dergisi, Temmuz 1983)

Necmeddin Türinay, “Mevlâna, Fuzuli, Yunus Emre, Nef’i ve

Necip Fazıl gibi” üzerimizde deha tesiri bırakan büyük sanatkârları, diğerlerinden ayıran özellikleri belirtirken, onların “..kendi ruhlarında hazır buldukları bir aşkın, vecdin veya âhengin peşine takılıp gittiklerini, ömürlerini adeta bu yolda heba ettiklerini” söylüyor.....Onların bizim üzerimizde bıraktığı; her an ve her seferinde yeni bir şeyler söylendiği, daha bakîr söyleyişlere erdiği gibi hisler olur. Dolayısıyla biz gerçek büyük sanatkârların şiirini veya nesrini okurken, onların bildiğimiz ve tanıdığımız bir şarkısını dinliyormuş gibi bir hisse kapılıyoruz. Fakat bu âşinalık gene de bir tekrar duygusu bırakmaz bizde.” (Hece, NFK Özel sayısı, sh.6)

“Gideriz nur yolu izde gideriz,
Taş bağırdada, sular dizde, gideriz,
Bir gün akşam olur, biz de gideriz,
Kalır dudaklarda şarkımız bizim...

Şarkısı dillerde. Ve halen konuşuluyor.. ve konuşulacak...
Keşfedildikçe manevî hazinesi genişleyip, yayılacak...

Sanatı hakkında bir diğer görüş Taha Akyol’dan:

Onda “Nedim’in estetiğini, Baki’nin ihtişam duygusunu, Fuzuli’nin ıstırabı, Nef’i’nin hasımları çuvaldızlayan hicvi, Şeyh Galib’in derinliği, Abdülhak Hamid’in “metafizik hafakanları ve Yunus Emre’nin Türkçesini görenler var”. (Ahmet K., Sultanü’s-Şuara, sh. 87)

Nuri Pakdil’e kulak verirsek:

“Necip Fazıl Kısakürek’in şiirlerini okurken, adeta fizik ötesi bir soruşturma ile karşılaşırız. Günümüz fizik ötesine kaydırılır, fizik ötesi günümüze çekilir. Günümüzle fizik ötesi birbirlerine durmadan soru yöneltirler. Şiirler böylesi bir soruşturma alanında dokunur.” (Ahmet Kabaklı, Sultanü’s Şuara Necip Fazıl, sh. 247)

Bir “kahramandır” O...

“Kahraman ahlakından en çok sözeden Necip Fazıl olmuştur. Çünkü bu ahlakı yaşıyordu. Yaratılıştan getirdiği şeyler

arasında bu da vardı. O yüzden tekti, “nev’i şahsına münhasır”dı. Hep ve hiç, ol ve öl, en çok kullandığı kelimelerdi. O yüzden yaptıkları ifrat görünmüştür çok kişiye. Vasatın altına razı edilen bir toplumda, onun istedikleri teklif ettikleri çok görünüyordu bazılarına.” diyor Mustafa Miyasoğlu. (Türk Edebiyatı Dergisi, Temmuz 1983, Necip Fazıl Sayısı)

Onu “göklerin çektiği kartal” olarak tanımlayan Sezai Karakoç “Çağdaş bir destandı, kahramanlık destanıydı, sonuna nokta konan...Evet, bir kahraman düştü toprağa. Bir kez daha bin kez daha yeşerip boy atacak bir tohum olarak.” (Türk E. Sayı:117)

“Bir yaşantı ki, bir anda duyarlılık ağır bastığı için şiir oluyor, bir an duruluyor, zekâ patlamalarıyla düşünce alanı gibi açılıyor, bir nokta da eylem, davranış ya da jest olarak gözüküyor.” (Mavera Dergisi, NFK özel sayısı)

Bir “muzdarip”dir O...

Ergun Göze, “Üç büyük mustarib” ten biri olduğu görüşünde. Diğerleri Peyami Safa ve Cemil Meriç...(Ergun Göze,Üç Büyük Mustarip, Boğaziçi Yayınları, sh.11,1995)

“Ben ona, yaşayan en büyük muzdarip” sıfatını daha uygun buluyorum.” düşüncesinde, 1980’lerin Hergün Gazetesi yazarı Taha Akyol’u... “Çünkü..” diyor; “Necip Fazıl’ın sanatı da tefekkürü de ancak dehaların idrak ve tahammül edebileceği bir mukaddes ıstırabın mahsulüdür. Ama onun ıstırabı gayesine ulaşmıştır. “ (Ahmet Kabaklı, Sultanü’s-Şuara Necip Fazıl, sh. 85)

...
Onun milâdı “Efendisi”... “İki şey sende ifrat halinde” buyuruyor Abdülhakim Arvasi Hz.. “Muhabbet ve zekâ”. Onu anlatırken ölçüyü hep geniş tutmalıyız. Tutkusu, hassasiyeti, aşkları da “püsküllü belâ” cinsinden.

“Ne hasta bekler sabahı”

“Ne taze ölüyü mezar”

“Ne de Şeytan bir günahı”

“Seni beklediğim kadar” , bekleyişleri ve peşine düşüşleri, bu eteği tuttuktan sonra:

“Sonsuzluk Kervanı, peşinizde ben.

Üç ayakla seken topal köpeğim!

Bastığınız yeri taş taş öpeyim,

Bir kırıntı yeter kereminizden!

Sonsuzluk Kervanı, peşinizde ben” e dönüşüyor.

“Çöle İnen Nur”da Efendimize şöyle hitap eder:

“Ben seni, Allah’ın yalnız habercisi ve ana yola çağırıcı Resulü olarak değil; boşluğu ve yıldızları, zamanı ve mekânı, mesafeleri ve istikametleri ve canlı ve cansız maddeleri ve maddesiz her şeyiyle bütün kainatı, bu en güzel eser etrafında halkalanması ve onun yüzü suyu hürmetine yaratılmış olması için yarattığına inanıyorum!/Sen, en güzel insan; güzeller güzeli insanoğlunun en güzeli!”

Yani “Ölmezi bulmaktır artık biricik niyeti” yahut “Sonsuza varmaktır biricik meselesi”... “Gaye insan- Ve Ufuk Peygamber’dir” artık rehberi...

1966 Büyük Doğuları’nı çıkarırken yanında olan Ali Biraderoğlu şöyle söylüyor:

“Çok kere şahit olmuşumdur ki, bu dehayı gerek inançta gerekse amelde sadece İslâm dininin emirleri zapt-u rapt altına alabilmiştir. Ruhu doymamaktan dünyaya küsen, ömür boyu solmayan renk, pörsümeyen yeni ve geçmeyen anı arayan, yaptığı her eylemden daha başlangıcında pişmanlık duyan, dünya nimetlerinden hiç birini bütün benliği ile istemeyen, mâsivaya ait lütufların ıstırabını duyan bu adam; sadece namazın her vaktini çocuğun bayram heyecanı ile bekler ve namaz vaktini kaçırmamak için sürekli olarak namaza kaç dakika kaldığını sorardı.” (Türk Edebiyatı, sayı. 117) “Açım ben” diyen adam...

Deliren, intihar eden, ziyan olan, dehası “açlığı” kendi

başını yiyen nice yüksek zekâ yanında; Necip Fazıl'da muhabbet de ıstırab ve zekâ da, böylece cevahircisi(kuyumcusu) sayesinde, gelişerek, sükûna ererek, tekâmül ederek, "Hz. İnsan" kıvamında asli hüviyetine kavuşuyor.

Söz buraya gelmişken onun,
"Beni kimsecikler okşamaz madem
Öp beni alnımdan, sen öp seccadem!" mısralarını hatırlamamak mümkün mü.

Hiç kimse, hiçbir şey namaz gibi ruhumu okşayamaz, öpemezi anlıyoruz; hiç şüphesiz burada... Hayatı düşünülürse, meselenin nirengi noktasını da yakalarız.

Bir tarafta Allah.. diğer tarafta mahlûkatı... Fakat biz genelde, "seccadenin" kapsama alanının dışındakileri isteriz.

Necip Fazıl.. "Durun kalabalıklar, bu cadde çıkmaz sokak" diyen Hakikat göstericisi ve temsilcisi...

Zekası sınır tanımıyor, çeşitli faaliyetlerde ve sahalarda boy gösteriyor, yetinmiyor.

Akif Emre: "Bir şair olarak Necip Fazıl gibi bir sanatçının dergicilikten siyasî mücadeleye, çok farklı sanatsal ürünlerden kitlesel alanlara uzanan aktivitelerine, yazdıklarını toplumda ihtiva ettiği ağırlık göz önüne alındığında bir toplum tasarımının olduğundan söz edilebilir. Bir fikir etrafında bu kadar uzun süre ve geniş kitleler toplanabiliyor; onları belli bir talep doğrultusunda motive edebiliyorsa, en azından retorik düzeyinde bir tasarımdan söz edilebilir" diyor. (Hece, Necip Fazıl özel sayısı, sh. 51)

Belki şöyle de söylenebilir, sırf belâgat değil, gönüllere de işleyen, has yaratılışlara mahsus bir "inşa dili"... O bir mimar...

Rasim Özdenören "Necip Fazıl entelektüel planda Müslüman'ca düşünmenin Cumhuriyet dönemindeki ilk örneğidir." görüşünde.

(Hece, Necip Fazıl sayısı, Ocak 2005, sh. 125)

Mehmet Çetin, ondaki dönüşüm, “bir şairin dine sığınması, bir inanç ikliminde arındırması olarak tezahür etmiyordu” diyor. “.. varoluşunu anlama, kavrama, anlamlandırma ve yeni bir hayat, toplum ve dünya kurma telakkisine yaslanma şeklindeydi”

“...evrensel bir içeriğe sahipti ve O’nu bir büyük muhalif haline getiriyordu.”

“Nitekim Necip Fazıl, dönemin bütün siyasî düşünce, ideoloji ve sistemlerine maddeler sıralayarak karşı çıkıyordu.

“Bu derece büyük ve köklü muhalefet, sonuçlarını ne kadar sert ve acımasız yaşamış olursa olsun Necip Fazıl’a gelinceye kadar iman, aksiyon ve tefekkür olarak sadece Türkiye’de değil dünyada da var mıdır bilemiyorum” diyor (Yedi İklim, Doğumunun 100. yılı kutlamalarının son ayında Necip Fazıl özel sayısı, Mayıs 2005, sh.68)

Düşünelim.. Mütemadiyen saldırılar, mahkemeler, hapisane hayatı, daima teyakkuz vaziyeti, hep ayakta olma; diğer yanda da “özünü koruma”, kutsal emaneti taşıma endişesi.. Ve bu didişmeye, ağır yüke rağmen “devam fikri”, süreklilik...Hep dayanıyor, sabrediyor, şaşırıyor, vazgeçmiyor, “kisvemi attım, kiblemi değiştirdim” demiyor. Teslimiyetçilik yok. Ölümüne “direniyor”, bütün zahmetlere rağmen davasını taşıyor.

Bir maneviyat atmosferinde pişmiş.. pırıltıları günümüze uzanan altın bir zincirin nadide, en soylu halkalarından biri O...

Etrafındaki tartışmalı isimlerden biri olan Salih Mirzabeyoğlu’nun bir kitabı var. “Kökler”... Orada yazıyor. Üstad diyor ki:

“Keskin kılıç kınından sıyrılmadan asla kesemez... Şimdi de siz, bizim kılıf gibi olan vücudumuzun harabolmasından gam yemeyiniz. Çünkü biz, her ne kadar gözü perdelilerden gizli kalırsak da, asılda manevî dostlarımızın yanında hazırız. Sizi

seyretmek ve sizin hal ve hareketlerinizi idare etmekten geri durmayız.”

“İrşad etmek yolunda, senin önüne çıkan her şeyin hakikatte ben olduğumu, ondan başkası ve başkasına ait de olmadığını bil. Her vakit rüyana girerim ve sen bütün din ve dünyaya ait maksatlarını benimle bulursun.” (Salih Mirzabeyoğlu, Kökler Necip Fazıl’dan Esseyid Abdülhakim Arvasi’ye), sh. 69, 1986, İbda Yayınları)

Gene bir teselli mahiyetinde şunları diyor:

“Bu dünyadan geçeceğim diye hiç üzölmeyiniz...Allah Sevgilisinin ‘Benim ölüm de dirim de sizin için hayırlıdır’ buyurduğu sözünü, ben de aynen tekrar ediyorum. Bunun manası, ‘benim dirim doğru yolu göstererek ve ölümümde yardım etmek içindir.” demektir (S. Mirzabeyoğlu, Kökler, sh. 196, 1986, İbda Yayınları)

Aşikâr bir tasarruf...

Şefik Can, “Bir mürşide intisap edip de Hak yoluna düştükten sonra” der “Sonunda bir mürşit olarak hayata gözlerini kapadı” (Cevahir-i Mesneviye, Şefik Can, cilt 1, sh. 266)

...

Vefatından bir ay kadar önce Ahmet Arvasi ziyaretine gidiyor. Konuşmaları esnasında “Üstadım” diyor. “Bazı büyüklerin hayatlarını okuyor ve son anlarını öğreniyoruz. İçlerinde ölümü bir “düğün gecesi” gibi, bir “gül bahçesi” gibi görenleri var. Oysa ben korkuyorum” diyor. Üstad “Ben de korkuyorum” diyor. “Şiirlerimi okuyorsunuz”. Bir müddet düşündükten sonra: “İslâm ebediyete inanmaktır” diyor. İslâm insanın ölümsüzlüğüne bağlı bir iman taşımayı emreder. Bütün mesele “Sonsuzluk kervanının” peşine takılmakta..”

Ölümü anında, başında bulunanlar şöyle diyor:” Öyle sakin ve rahat gittiler ki...Ne korku, ne endişe... Tam huzur, sükun ve teslimiyet hali”.. (Türk E. Temmuz 1983)

Zamanın mekânın ötesindeki ruhtur O...

03.09.2006

Necip Fazıl İle Geçmişe Yolculuk

NECİP FAZIL İLE GEÇMİŞE YOLCULUK

Geçmişe yolculuk!..

Bu pazar günü sizlere Rahmetli Üstad Necip Fazıl Kısakürek'ten bazı alıntılar aktarmak istiyorum. Kütüphanede kitaplarda bakarken Üstadın 1939 yılında yayınlanan yazılarının biraraya getirildiği ve 1985 basımı ÇERÇEVE 1 kitabı elime geçti. Şöyle sayfalarını karıştırırken geçmiş gözümün önünden geçti. Üstad üslubu ve fikri yoğunluğu ile beni benden alıp uzaklara götürdü. ÇERÇEVE1'i yeniden okumaya başladığımda kısa kısa notlar almaya başladım... Bu notlar beni köşemi bu pazar Üstad'a ayırmaya itti. Okudukça Üstad'ın yerinin doldurulamadığını, bundan sonra da kolay kolay doldurulamayacağını düşündüm... O'nu özlemle, saygıyla ve rahmetle andım.

Şimdi sizleri Üstad'ın ÇERÇEVE1 başlığı altında toplanmış ve 1939 yılına ait yazılarından alıntılarla başbaşa bırakmadan önce toplum olarak bundan 70 yıl öncesi ile bugün arasında pek bir değişiklik olmadığına dikkat çekmek istiyorum.

Şimdi sizleri Üstad ile başbaşa bırakıyorum:

NÜKTE HASTALIĞI

Hak ve hakikat kutbuna bağlı bir mizacın, arada bir, biber ve hardal gibi nadir bir lezzet kaygısıyla yerli yerine oturtacağı, sınır tanıyan nükteler başımızın tacıdır. Fakat nükte hastaları, biber ve hardal nevinden şeyleri, hem de

taklidi ve adisiyle, fikir yemeđi içinde değil, yemek yerine, tencere ve karavanayla önümüze süren kalpazanlardır.

İSTİHZA

İstihza, iman eksikliğinin en şaşmaz delilidir.

MAZİYİ RED

Kökünü beğenmeyen dal ve dalını benimsemeyen meyve olmadan çürüyecektir.

DEDİ-KODU

Dedi-kodu, çekiştirmeden farklıdır. Dedi-kodu yapan, bahsettiği şahsın lehinde mi, aleyhinde mi belli değildir.

Şahsiyetsizlik ve kifayetsizliğin şaşmaz markası dedi-kodu kaabiliyetidir.

Davası olmayan fikir işsizi, yalnız dedi-kodu yapar.

DALKAVUK

Dalkavuk bir nevi uyuz kayışıcısıdır. O kaşır ve sırtı kaşınanın yüzü tatlı gevşeklikle sarkar. Eski dalkavuk bunu gayet hünerli ve girift aletlerle, göze göstermeyerek yapar, böylece efendisinin kaşınan uzuvlarını ve kaşınma ayıbını gizleyebilirdi. Bugün hem bu uzuvlar meydanda, hem de fiil açıktadır.

Saygı ve bağlılıkla bu işi nasıl birbirine karıştırabiliriz? Birinde aşk ve fedakarlık vardır, öbüründe korku ve tamah...

DİSİPLİN NEFRETİ

Disiplin, her oluşun; toprak altında pişe pişe elmas olmaya giden kömürden kalb içinde yana yana insan olmaya giden natık hayvana kadar her olmuşun, üstün hakikat yolunda fetih sırrını gizleyici usul şartı.

Büyük disiplin, Büyük Cihadın namzetleri içindir. Büyük cihad, milyonluk orduların milyonluk ordularla cenkleşmesi değil, tek kişinin kendi nefsiyle savaşıdır.

Aşk ve hakim fikir bulunmayan yerde disiplin olmaz; ve ortalığı, bir tekmeleme, çiftleme, anırma, böğürme, toz dumandır kaplar, gider...

KISKANÇLIK

Yüzümüzün, merhemsiz, sargısız, peçesiz çıbanı...

SAYGISIZLIK

Aşksızlığın, imansızlığın, ölçüsüzlüğün sefaletini ifşada, saygı eksikliği, ne hassas bir barometredir!. Gıdasız kalınca kendisini sömüren mideler gibi, aşksız ve imansız ruhlar, ulvi kıymetlendirmelerden mahrum kalır kalmaz, kendilerini ve muhtaplarını, her türlü şahsiyet nakışlarını yiyen bir laubalilik kezzabında eritmekten başka bir çare bulamıyorlar ki...

Abdulkadir Özkan – Milli Gazete

2008-11-30

Necip Fazıl Ve Şiirinin İlk Kaynakları

NECİP FAZIL VE ŞİİRİNİN İLK KAYNAKLARI

Cevat AKKANAT

Milletlerin kültür hayatında sanat ve tefekkürü birleştirerek yüksek bir edebî dinamizm oluşturan şahsiyetlerin sayısı

azdır. Necip Fazıl Kısakürek, hem sanat anlayışı hem de 'dünya algısı'ndaki 'millîlik' sebebiyle, sözkonusu şahsiyetler kategorisinde değerlendirilmelidir.

Bundan ötürüdür ki o, hakkında pek çok çalışma yapılan edebiyatçı ve düşünce adamlarımızdan olmuştur.

Biz de bu yazımızda, Necip Fazıl'ın şiir kaynaklarına yönelirken, özellikle, kendisi dışında kimsenin pek dikkat çekmediği bir dönemine, çocukluk ve ilk gençlik çağına yönelik tespitlerde bulunacağız. Böylece, ömrü boyunca sergilediği ele avuca sığmaz tavrına ve "Çile"sine ışık tutacak ilk 'veri'leri dikkatlere sunabileceğiz. Bunları gerçekleştirirken, onun, yetiştirme şartlarını geniş ve samimi bir şekilde anlattığı ('ruhi hareket romanım' dediği) Kafa Kağıdı (Büyük Doğu Yay. 5. Bas., İst., 1995, 196 s.) adlı otobiyografik eserine müracaat edeceğimizi de belirtmeden geçmeyelim. Bu cümle şu anlama geliyor: Çeşitli sebeplerle gözlerden ırak kalmış olan bu esere okuyucunun dikkatini çekip, büyük şairin daha iyi anlaşılmasına da katkı sağlamak istiyoruz.

1982'de, vefatından hemen önceki dönemde yazmaya başladığı Kafa Kağıdı'nda Necip Fazıl, büyük bir bilinçle, kendisine ait önemli malzemeler sunar:

Bu malzemelerden ilki, çocukluğunu içinde yaşadığı ve mensubu olduğu aile ile ilgilidir. Bunları, ailenin maddî zenginliği, manevî yoksulluğu, karmaşık iç dengeleri, vb. şekilde özetleyebiliriz.

Doğumuyla ilgili olarak "1904 yılının ilkbahar sonları... 26 Mayıs..." ifadesini kullanan şairimiz, adını 'gelenek'ten almıştır: " Adım Necip, Ahmed Necip... Büyük babamın babasının ismi..." Baba tarafından dedesi Mehmed Hilmi Efendi, mahkeme reisidir. "Abdülhamid devri Adalet ricalinden, 'Bâlâ' rütbeli, vakar ve ciddiyet heykeli ..." Çemberlitaş'ta konağı, Sarıyer'de köşkü, Beykoz'la Şile arasında çiftliği, Büyükdere'de yalısı, Kocamustafapaşa taraflarında han ve evleri, Kapalıçarşı'da

dükkanları olan bu dedenin emekli maaşı, o dönemde orta gelirli bir memur 15-20 altın alırken, aylık 100 altındır. Bu Osmanlı 'seçkin'inin konağında 'bir ahçı, bir ahçı yamağı, bir zenci uşak, Bingazi muhaciri bir hususi hizmetçi, iki arabacı, bir sürü halayık, besleme, kadın işçi, kocaman bir hizmet kadrosu ' bulunmaktadır...

Bütün bu 'eşya' ve 'eşhas' onun çocuk ruhunda birbirinden farklı izler oluşturur. Bu izlerin birisi de, yukarıda sayımı yapılan ' hizmet kadrosu' arasında bulunan ve 'Matmazel' diye anılan bir 'tatlısu frengi'dir. Necip Fazıl onu kuşkusuz karikatüristler için zengin bir kaynak olsun diye tasvir etmez. ' Matmazel', yabancılaştırmanın, hatta hainleşmenin önemli bir 'belge'si olarak kayıtlara geçmiştir: " 45-50 yaşlarında... İlk bakışta bir kokona... Saçları vıcık vıcık biriyantinli, buruşuk ellerinin küçük parmakları tırnaklı, sarkık çeneli, daima dantela yakalı, burun köküne ilıştırma gözlüğü kordonla göğsüne asılı Matmazel... Her an sükün edip kendisini kaçırarak şövalyeyi 50 yıldır bekleyen (romantik) bâkire ..."

Necip Fazıl, dünyaya geldiği konağı, özellikle annesine yapılan kötü muameleden ötürü, "Konak değil, tımarhane..." diye nitelendirir. Ailede adı zulümle anılan kişi, babaannedir. Doğal olarak Necip Fazıl'ın bilinçaltı mekanlarında onunla ilgili olarak iyi görüntülere rastlamayız: " Bana 'cici anne!' diye hitap ettirdikleri Zafer Hanım, Abdülhamid devri en ekabir sosyetesinin (tipik) çehrelerinden biri ve azamete kaçan bir vekarın heykeli..."dir. Bu 'alagarson kesik saçlı ' kadının kimliği ve kişiliği, dünyayı yeni yeni tanıyan çocuk Necip Fazıl tarafından şu eşya dizisiyle yansıtılır: " Armonikli bir piyanosu, rastıkları, pudraları, düzgünleri ve üstten açılır maun bir dolapta sakladığı türlü ilaçları... Kimi çarpıntıya, kimi baş ağrısına, kimi romatizma sızılarına iyi, renk renk şişelerde renk renk ilaçlar... Bu ilaçlara bir göz atan, Zafer Hanım'ın tipini hayal etmekte güçlük çekmez. "

Zafer Hanım, annesi gibi, çocuk Necip Fazıl için de zulmün ana kaynağıdır. Bu despot kadın, ikisini de her halükarda mazlum

konumuna sokmaktadır. Necip Fazıl, cici annenin uyguladığı bir zulmünü şöyle anlatır: “Bana, hiçbir süzgeçten geçirilmeden rastgele ve her soydan roman okutmak ve onların büyüleyici tesiri altında beni kendimden geçirip çocukluk insiyaklarımı körletmek, böylece yaramazlıklarına engel olmak... (...) Ve yığıdı önüme, 40 ambarlık bir sürü kitabı ...”

Babaanneye karşı korunak ise büyük babadır: “Armonikli piyanodan yırtıcı sesler çıkarırken üzerime yürüyen Ciciannemden kaçır gibi yapıyor ve onu kudurtacak yeni yaramazlık buluşları peşinde geziyorum. Her kovalamasında tek sığınağım Büyük babam ...” Çünkü, büyük babanın bir zaafı vardır. O, “En hassas noktası olan babadan oğla sülale çizgisini yürütmek bakımından, biricik oğlunun biricik oğluna meftun ve ona her kapıyı açık tutma vaziyetinde ...”dir. Benzetmede hata olmaz, yaramaz Necip’in zalim cici anneye kedi-fare oyunu oynaması, şair ve mütefekkir Necip Fazıl’ın siyasî otorite ile olan irtibatlarında işe yarayacaktır. Zira, her iki rakip de abad oluşun anahtarını ‘baskı’da bulmaktadır ve şairde bu unsuru yere serecek zeka her daim mevcuttur.

Anne ve babasının özellikleri de Necip Fazıl’ın şairliğine etki eden ana etkenler arasında sayılmalıdır: Zira, “züppe” bir babaya sahip olduğu için bahtsızdır: “ Babam kendi havasında ve ortada yok...” Şu cümle, sadece ailenin zenginlik derecesini göstermek için değildir; aynı zamanda babasının şairde bıraktığı ‘ezici hiçliği’ de bünyesinde taşır: “İstanbul’a gelen ilk otomobillerden birini babama aldılar .”

Şairimiz annesinden ötürü ise kederler içindedir: “Annem kaynanasına karşı eğik başlı ve konak işleriyle meşgul, tek ümit ve desteğini oğluna bağlamış bir ırgat ...”

Necip Fazıl’ın annesine olan ‘gönül bağı’, şairliğe başlamasındaki ‘tuhaf’ bahanedede de görülebilir. Bilinen olaydır, aynı mekanı paylaştığı veremli bir kızın şiir defterinden etkilenen anne, 12 yaşındaki Necip’e şöyle der:

“-Senin şair olmanı ne kadar isterdim!”

Necip Fazıl sonrasını şöyle anlatır: “Annemin dileği bana, içimde besleyip de on iki yaşına kadar farkında olmadığım bir şey gibi göründü. Varlık hikmetimin ta kendisi. Gözlerim, hastahane odasının penceresinde, savrulan kar ve uluyan rüzgâra karşı, içimden kararımı verdim:

-Şair olacağım! ”

Necip Fazıl, annesiyle babası arasındaki farkı şu cümleyle izah eder romanında: “Ne aldımsa, annemden, daha düne kadar yaşayan ve seksenini hayli aşkın olarak ölen, hayatı boyunca masum ve mazlum bu kadından aldığıma inanıyorum. Baba kolları ikinci plânda ...”

*

Necip Fazıl'ı şairliğe hazırlayan bir diğer çocukluk dönemi etkeni 'toplumsal gelişmeler'dir: Bunlardan ilki, şair daha dört yaşındayken, hürriyetin ' ilan edilmiş' olmasıdır: “Daha doğrusu lafı getirilmiştir...” Bir 'hürriyet' masalı olmaktan öteye gidemeyen, hatta arka plânda 'çeşitli zulümlere' yataklık yapan ' Meşrutiyet' dönemi, Necip Fazıl'ın kendisini tanımaya başladığı çocukluk yıllarıdır ve bu süreç 1918'e, Mütürece'ye kadar devam eder.

Bu dönem, sadece 'devlet' açısından değil, çocuk ruhu için de tam bir 'yenilgiler', 'eziklikler' çağıdır: Şöyle ki, Necip Fazıl 8 yaşındadır ve Balkan Savaşı çıkmıştır. Çatalca'ya kadar gelen Bulgar ordusunun top sesleri şairimizce de hissedilmektedir. Ardından 'Seferberlik', yani 1. Dünya Savaşı. Necip Fazıl 10 yaşındadır. Onun bu savaşlardan hatırladıkları, ' kuru üzümle içilen çay, vesikalık saman ekmeği, idare lambalarına göre tortulu gaz vesaire'...dir.

*

Şehrin köpekleri... Simitçi, limon ve nane satıcıları... “Yangın

var!" nidaları... Ve hastalıkları...

Özellikle hastalıkları... Çocuk Necip Fazıl'da şairliği körükleyen bir başka husus yaşadığı yoğun hastalık dönemidir. Babasının Bursa'ya tayini sebebiyle bir süre bu şehirde yaşayan Necip Fazıl, burada kızıl hastalığına yakalanır ve aile geri, İstanbul'a döner. İşte hastalıklarıyla ilgili birkaç cümlesi:

"6-7 yaşlarında başlayıp üst üste gelen ve 3-5 yıl birbirini kovalayan, bir çocuk için mümkün türlü hastalık turnikelerinden geçtim. Bu hastalıklardan bende kalan maddi ihsas, sirke kokusu, Hind yağı lezzeti, damlaların sesi ve sarı renk ..."

"Bir yerden sirke kokusu alsam, hatırıma çocukluk hastalıklarım gelir. Ateşim düşsün diye alnıma koydukları sirkeli bezler ..."

Hastalıkları bir ölüm izler: Kendisinden bir yaş küçük kız kardeşi Selma'nın 5 yaşında ölümü...

*

Bu arada, okuma etkinlikleri ve okulları...

En başta, büyük babasıyla okuma çalışmaları... Bu konuda şöyle yazar: "Büyük babam, (...) Fuzulî divanını mırıldanır ve hisli mısraların hakkını vermeyi ihmal etmez "

O, daha çocukluk yıllarında Aleksandr Dümas'nın bütün eserlerini okumuştur. Oskar Vayld'i, Şekspir'i Bayrın'ı kendi dillerinden tanımıştır.

Önce bir 'Fransız Papaz Mektebine' vardır onun okul hayatında... Çünkü büyük babası Fransızlardan Lejyon D'onör ödülü almıştır: " Büyük babam, Fransızlardan almış olduğu nişanın rozeti yakasında, bizzat mektebe götürüp kaydettirdi. Bir hürmet, bir itibar Büyük babama... Kolay değil (Lejyon D'onör) sahibi olmak..."

Bu okulda barınamaz Necip Fazıl: “Papazlar bana pek tatsız ve haşin geldi. Büyük babama ‘istemiyorum!’ diye tutturdum ve oradan haydi Kumkapı’daki Amerikan mektebine ...”

Amerikan okulunda mutludur. “Çocuklar arasında bir efe...” Fakat orada da fazla barınamayacaktır, önce ‘mektepten kaçış’, ardından kovuluş...

Daha sonra ‘Rehber-i İttihat’ adlı okula verirler Necip Fazıl’ı. Bu okuldan hoşlanmaz ve bir hile ile kaydını aldırır. Bahriye Mektebi, sonra Darülfünun... Dans ve adab-ı muâşeret dersleri... Tatlısu frengi hocalar... İngiliz terbiyesinden Alman eğitime geçiş...

Siyasî ve askerî oldu-bittilerin yaşandığı çocukluk yıllarının sonlarında Necip Fazıl’ı askerî bir okulda görürüz: “Ne oldumsa bu mektepte oldum. Bu mektepte bülûğa erdim; düşünmeye ve kişiliğimin ana dokusunu bu mektepte örgüleştirmeye başladım.” dediği Bahriye Mektebi’nde... 1916-1920 yılları arasındadır ve giyindiği ‘Cemaliye’ ve ‘Enveriye’ler ile birlikte onu etkileyen bir diğer husus, ‘askerlikten korunmak’ isteyen (askere gitmek istemeyen) bazı ‘Türk aydını’nın ‘menfi’ tavrıdır. Zira, Bahriye Mektebi onlar için (Hamdullah Suphi, Yahya Kemal, vb...) bir sığınaktır. Gerek sözkonusu savaş ortamı, gerekse bu dönem aydınlarının tutumu Necip Fazıl’ın taze dimağında şiirin kıvılcımlarını körüklemektedir.

Bu arada, artık hayatında ne konak, ne yalı, ne bir şey... kalmamıştır.

Bir ara, Erzurum’daki polis müdürü dayı ile irtibata geçilir. Anneanne, anne ve şairimiz, Trabzon üstünden Erzurum’a giderler...

Sözkonusu olan hayatın devamıdır...

*

Bütün bunlar, Necip Fazıl’ın daha ömrünün ilk baharında

yaşadığı her biri ilginç, her biri sarsıcı, hayatî öneme sahip sahnelerdir.

Ve bizce Necip Fazıl'ın şairliğinde, sözgelimi İstanbul ve Fransa'da Felsefe okumasından, Paris'te bohem bir hayat sürmesinden, 1934'te şöhretinin zirvesindeyken, Arvasi ile tanışıp ona bağlanmasından, hatta çeşitli defalar yargılanıp haislere konulmasından daha önemli etkenlerdir.

Aksi takdirde, onun şiirindeki Kaldırımlar'ı, Otel Odaları'nı, Muhasebeleri, Sakarya'ları; yalnızlık, korku, ölüm ve hürriyet duygularını, ruhsal çalkantılarını; coşup, kaynayıp duran ruh hallerini; hiçbir zaman uzlaşmadığı zulüm sahiplerine karşı mücadelesini, hatta mistisizminin boyutlarını, vb. anlamamız mümkün değildir.

'Sanki azapla izdivaç etmiş' olan bir şairi önce böyle okumak gerekir düşüncesindeyiz.

Necip Fazıl Ve Öğretmen

NECİP FAZIL VE ÖĞRETMEN

Şaban SAĞLIK

Asıl bilmediğini bilmektir soylu bilgi;
Kara tahta, tebeşir ve kenarda bir silgi...

Necip Fazıl Kısakürek

Sanatlarını kendi bireysel alanlarının dışına taşıyan büyük sanatçılar, mensubu oldukları milletin hemen bütün sorunlarıyla ilgilenirler ve söz konusu sorunların çözümüne yönelik fikirler üretirler. Bir anlamda kendilerini milletlerine adayan bu gibi sanatçıların bir adı da ideologdur. İdeologlar aydın olmanın ötesinde bir işlev

üstlenmişlerdir. Aydın sıfatıyla anılan kişiler, sadece fikir üretip öteye geçemezken, ideologlar fikir üretmenin yanında, ürettikleri fikirleri pratiğe geçirmeleriyle de önem arz ederler.

İdeologların bir özelliği de, mensubu oldukları milletin sorunlarına bir bütün hâlinde bakmaları ve sorunları kendi içinde kategorize etmeleridir. Yani ideologlar, ülkelerinin sorunlarını 'en önemli', 'ikinci derecede', 'halkın sorunu', 'şu kesimin sorunu' gibi başlıklarla önem sırasına koyarlar. Çözüm için de bu önem sırasını dikkate alarak fikir ya da proje üretirler. Ürettikleri fikrin ya da projenin uygulayıcısı da yine kendileridir. Burada buna tam anlamıyla uyan bir örneği vermek faydalı olacaktır. Söz konusu örnek Finlandiyalı bir aydın olan Johann Wilhelm Snelman'dır.

Snelman'ın, bataklıklar ülkesi Finlandiya'yı nasıl beyaz zambaklar ülkesine dönüştürdüğünü Grigory Petrol, Beyaz Zambaklar Ülkesinde adlı kitabında anlatır. Snelman, sorumlu ve vatansever bir aydın olarak, Finlandiya'nın kalkınma planını hazırlamış ve işe eğitimle başlamıştır. Âdeta bir seferberlik olan bu kalkınma planında Snelman, özellikle aydınlara büyük bir görev yüklemiştir. Onun aydınlarla ilgili şu görüşleri son derece önemlidir: "Aydın olmak demek, moda-ya uygun elbise, şapka giymek ve kolalı gömlek giyinmek demek değildir. Aydın kesim, halkın beyni konumundadır. Halkımız iyi bir eğitim aldıktan sonra yüksek bir gelir elde edersiniz, geceleri eğlenirsiniz diye sizi o konuma getirmemiştir. Böyle olanlar gerçek aydın olamazlar. Onlar yozlaşmışlardır. Eğitim almış olanların tümü millî düşüncüyü geliştirmeye, millî ruhu uyandırmaya, millî iradeyi güçlendirmeğe mecburdur."1

Hemen her ülkede çoğunluğu teşkil eden köy ve köy sorunlarını en önemli problem olarak gören Snelman, ise köyden başlamıştır. Onun aydınlardan istediği, köylülere, işçilere ve halkın alt kesimlerine nasıl daha iyi bir konuma yükselbileceklerini öğretmektir. Snelman'ın bu konudaki bazı önerileri şöyledir: "Çorak topraklarımızda her köylünün, her

işçinin daha insanca, daha sağlıklı, daha mutlu, daha akılcı bir hayat yaşayabileceklerini anlatınız. Kendilerinin ve çocuklarının sağlıklarını nasıl koruyabileceklerini öğretiniz. Mutlu bir ailenin nasıl kurulabileceğini, kadının erkeğe, erkeğin kadına nasıl davranacağını ve çocuklarının nasıl terbiye edileceğini anlatınız.”²

Türkiye'nin sorunları konusunda fikir üreten Türk aydınları ve sanatçılarından bir kısmı da Snelman gibi Türkiye'nin sorunlarının çözümüne köyden başlamayı uygun bulur. Meselâ Mümtaz Turhan'a göre, bütün Türkiye'yi kapsayan genel ve toplumsal kalkınma planında köy önemli bir yer tutmalıdır. Çünkü köylerde oturan nüfus mevcut nüfusun dörtte üçünü oluşturmaktadır. Etraflı bir köy kalkınması da ancak ilmin ışığı altında ve birinci sınıf ilim adamlarının rehberliğinde mümkün olacaktır.³

Türkiye'nin sorunlarına çok geniş bir açıdan bakan önemli bir isim de Necip Fazıl Kısakürek'tir. Çok yönlü bir sanatçı olan Necip Fazıl özellikle şiirlerinde, hikâyelerinde, tiyatrolarında ve fikir yazılarında Anadolu davası adını verdiği meseleye sıkça değinir. Bir ütopya olarak ideologca Örgüsü'nde Necip Fazıl, arzuladığı büyük Türk devletinin özelliklerini anlatırken bütünüyle Türkiye'nin nasıl büyük bir devlet olacağı sorusuna cevap verir. İdeologca Örgüsü'nde vurguladığı meselelerden biri de köy ve köylü eğitimidir. Necip Fazıl'a göre köy davasının üç hedefi vardır: Birincisi köylüyü okutmak ve terbiye etmek; ikincisi köylüyü güzelleştirmek ve sağlamlaştırmak; üçüncüsü de köylüyü zenginleştirmek ve refah içinde yaşatmaktır.⁴

Necip Fazıl, bu hedeflerin ilki olan köylüyü okutmak ve terbiye etmek meselesini de öğretmene bağlamaktadır; yani bu hedefi gerçekleştirecek olan kişi öğretmendir. N. Fazıl, yetişen bir öğrencinin anne ve babadan çok öğretmenin eseri olduğu inancındadır. Öğrenci, edineceği bilgi, benimseyeceği ahlâk, bürüneceği tavır ve edaya kadar her şeyi öğretmenden alacaktır.⁵

Öğretmene böylesine önem veren ve onu insanın mimarı olarak gören Necip Fazıl, idealize ettiği öğretmen tipini de Öğretmen Bey 6 adlı hikâyede tanıtır. Hikâyede tanıtılan köy, Anadolu'dan değil de sanki cennetten bir parçadır. “Baklava biçiminde taşların örgüleştirdiği muntazam kaldırımları ve ağaçları arasında kuş kafesine benzeyen şirin evleriyle eşi bulunmaz bir bucak... Eğer içinde Türkçe konuşulmasa, kendinizi, dünya ötesi bir kemal beldesinin örneklik köyünde farz edebilirsiniz.” (s. 211)

Adı belirtilmeyen bir genç işte bu köyün öğretmenidir. “Bu köy, renk ve çizgi, eliyle işlediği bir hali gibi, topyekûn onun eseridir. Köyde de ismi Öğretmen Bey(dir)...” (s. 212)

Peki Öğretmen Bey'in bu köyle nasıl bir ilişkisi vardır ve o bu köy için neler yapmıştır? Nasıl bir köye gelmiş, bu köyü nasıl değiştirmiştir? Bu sorulara cevap teşkil eden bölümü hikâyeden aynen aktarmakta fayda var:

“Öğretmen Bey, 9 yıl önce bir çöplükten farksız olan bu köyün çocuğu ve 20 yaşında döndüğü köyüne kendisini vakfetmiş bir insan... Köyün ruh doktoru (imamı ve öğretmeni) o, madde doktoru o, inzibat memuru o, iktisat nâzımı o, sandık emini o, tek kelimeyle her iş yönünden güdücüsü ve akıl hocası o... Dokuz yıl içinde bu köyü, vatan toprağında bütün benzerlerinden uzak, hatta onlara taban tabana zıt, sessiz sedasız istiklalini ilan etmiş apayrı bir vâhit haline getiren işte bu öğretmendir; ve 57 hane, 341 nüfustan ibaret köyün olanca madde ve ruh yapısı onun elinden çıkmadır.

İlk işi, zirai ve sınaî temellerden hangisi üzerine oturulacağı kestirilemeyen bir vatanda, kasabaların yalancı iş sahalarına göç edici köylü akınını kendi küçük kadrosu içinde durdurmak olmuş, kendi küçük kadrosunda toprakla köylüyü barıştırmıştır. Birkaç bin dönümü geçmeyen köy sahasında ekim yerleri, itina ile taranmış saçlar gibidir. Orada, meyve ağaçlarının yemyeşil ve kıpkırmızı kandillerle donatılmış nesnesi yanında akan sular ve zıplayan hayvanların şevkini

görenler, sükût içinde işlerine dalmış insanlardaki huzur payını kestirebilirler. Bu insanlar arasında tek derbeder, kılıksız, ne yapacağını bilmez olanı yoktur. Her evin kadrosu bir bölük nizamıyla Öğretmen Beyin emrinde ve herkese düşen iş, yine Öğretmen Beyin planına göre herkesçe bilinmekte... Köyde kahvehane kaldırılmış ve tek bakkal ve aktar dükkânının vitrinlerinde hiçbir kötülük maddesi bırakılmamıştır. Hemen her evin kız çocuğu ile erkek çocuğundan kimlerin kimlere ait olacağı, aşağı yukarı şimdiden belli... Genç kızlar arasında nişanlı ve sözlü olmayanı yok ve bunlar öbür köy delikanlılarının gözünde birer hemşire... Adam öldüren değil, birbirine yumruk kaldıran, hatta öfkelenen bile yok... Hâsılı, bu köyün maddi ve manevi iş nizamındaki ahengi, en ince yapıllı bir saatin çarklarında bile bulamazsınız! Ve bu saatin yapıcı ve kurucusu, tek başına Öğretmen Bey... O, ideal ruh ve ahlak ile maddeyi fethetme ve teshir etme gayesinin, daracık bir kadro içinde köy tipini kurmak davasındadır ve bu davada muvaffaktır." (ss. 212-213)

Yukarıda da belirtildiği gibi köyde kimin kiminle evleneceği meselesinde dahi söz sahibi olan Öğretmen Bey, bir gün, hayatındaki ilk itirazla karşılaşır. Genç kız Öğretmen Bey'in odasına gelerek, ona kendisi için uygun görülen gençle evlenemeyeceğini söyler. Öğretmen Bey, genç kıza sebebini sorduğunda, "Bir başkasını seviyorum da ondan" (s. 213) cevabını alır. Öğretmen Bey, ısrar ederse de genç kızın sevdiği kişinin kim olduğunu öğrenemez. Ancak genç kızın yaptığı imali konuşmadan söz konusu kişinin kendisi olduğunu anlar. Gerçekte Öğretmen Bey de genç kıza karşı ilgisiz değildir. Ancak ondaki görev aşkı, genç kıza duyduğu aşktan üstündür.

Bir tarafta kendini adadığı mesleği ve köyü, diğer tarafta sevdiği kız... Öğretmen Bey bu ikilemin inandığı davaya zarar vereceğini düşünür. Ona göre araya nefis, yani dünyevî aşk girmiştir. Nefsin söz konusu olduğu yerde ise dava ve ideal kalmaz. Bunun farkında olan Öğretmen Bey, kendini bu durumdan

kurtaracak bir karara varır ve köylüleri toplayarak, onlara kararını söyle açıklar:

“Hemşehrilerim! Artık köyünüzden ayrılıyorum! Köyle arama nefsim girdi. Gayeme sadık olduğumu ispat etmek için nefsimi yenmek zorundayım. Çilemi büyük şehirde tamamlayacağım! Köyde tohumlaşan bu davanın ağacını büyük şehirde yetiştirmeye çalışacağım! Köy, yolunda devam etsin ve kimi kime ve hangi işe seçtimse onun üzerinde kalsın! Bundan böyle ayağım buraya uğrayamasa da tabutum gelecek ve bedenim kabristanınızda yer alacak... Ruhumsa sağlığımda ve ölümümde sizden hiç ayrılmayacak... Bana her ay hâlinize ait bir rapor göndereceksiniz.” (s. 214)

Köy halkı Öğretmen Bey ayrıldıktan bir ay sonra, ona bir rapor gönderir ve köydeki bütün gelişmeleri bildirir. Rapora göre köyde her şey yolunda gitmektedir, fakat bir kötü haber vardır. Öğretmen Bey'e aşık olan genç kız, kendisinin köyden ayrılmasından kısa bir süre sonra bilinmeyen bir sebepten dolayı ölmüştür. Aslında Öğretmen Bey genç kızın ölüm sebebini bilmektedir, fakat bu sebebi bir sır olarak saklamayı da uygun görmektedir.

Necip Fazıl'ın bu hikâyesi okuyuculara biraz hayalî gelebilir; hatta onları 'hikâyede anlatılanların gerçekleşmesi mümkün değildir' kanaatine de götürebilir. Ancak Finlandiyalı aydın Snelman'ın yaptıklarını öğrenince, hikâyeye yöneltebileceğimiz bu gibi itirazlar yerini gerçekleştirebilecek hayallerin uyandırdığı tatlı bir umuda terk edecektir. Çünkü samimî olarak çaba gösterince, gerçekleşmeyecek hayal yok gibidir. Bu açıdan bakınca, Necip Fazıl'ın Öğretmen Bey adlı hikâyesindeki öğretmenin, gerçek aydın tarifine uyan idealist biri olduğunu görürüz. Snelman'ın bir ülkenin kaderini değiştirmesine karşılık, Necip Fazıl'ın Öğretmen Bey'i sadece bir köyün kaderini değiştirmiştir. Ancak Snelman'ın sadece dış dünyanın imarını ölçü alan misyonu yanında, Necip üstlenmiştir. Hatta Necip Fazıl'ın Öğretmen Bey'i, ülkesine duyduğu aşk uğruna kendi şahsî aşkından vazgeçecek kadar fedakâr biridir.

Hemen her eserinde ¼lke meselelerini kendine dava edinen Necip Fazıl, T¼rk tarihinin bu en fedakâr toprak parçasının (Anadolu'nun) imar ve inşası için ise eğitimden başlamak gerektiğini düşün¼r. Eğitim denilince de akla ilk gelen unsur tabii olarak öğretmendir. Necip Fazıl da Anadolu'nun ancak Öğretmen Bey adlı hikâyede resmedilen idealist öğretmenlerle ayağa kalkacağına inanır. Böylece ¼lke geleceği için öğretmen yetiştirme meselesinin çok önemli olduğu gerçeğinin altını bir kere de Necip Fazıl çizmiş olur.

Şaban SAĞLIK

Doç. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Fen-Edebiyat Fak¼ltesi T¼rk Dili ve Edebiyatı Bölümü

SAMSUN

Necip Fazıl ve Piyesi

NECİP FAZIL VE PİYESİ

İnsan ruhunun derinliklerinde çağlayan suların gizli sırıltısını bize kadar getirip ebedileştirilmenin sırrını bilen Necip Fazıl, bir eli Yunus Emre'nin yakasında, bir elinde de Baudelaire estetiğinin meşalesi, bir mistik olduğu kadar da modern şairimiz, kuş uçmaz, kervan geçmez «Kaldırımlar»dan harikulâdeye susamış milyonlarca bakışın göz kamaştıracak kadar aydınlattığı sahneye atladı. «Tohum» piyesini yazdı.

Tiyatronun, san'atkârı halkla burun buruna denilecek kadar temasa getiren bir san'at şubesi olduğu ve sanatkârın da şahsiyetinin etrafında bir mahşer kalabalığı, bir ayın şenliği görmek arzusuyla için için yandığı düşün¼lecek olursa, şair olsun, romancı ve hikâyeci olsun, her çeşit yazıcının tiyatroya karşı duyduğu zaafı, kabuğu soyulan bir muz gibi,

kendiliğinden bütün mahremiyetiyle ortaya çıkar...

Halbuki Necip Fazıl, kemiyetçe mahdut, fakat keyfiyetçe namütenahi, seçkin bir okuyucu halkasının aydınlık ve şuurlu hayranlığını, güzeli çirkinden ayırt edip edemediği meşkül bir kalabalığın müphem ve hayat kadar fani alkışlarına tercih eden, beğenilmek, sevilme hususunda da eserin inşasında gösterdiği titizliği gösteren nâdir sanatkârlardandır.

Edebiyatımızın bulutlu göklerine bir kavsi kuzah çizen bu anlayış, hakikatte, Necip Fazıl için, Necip Fazıl'ın tefekkür dünyası için ne zamandan beri olgunlaşa olgunlaşa dallarını kırarak bir raddeye gelen meyvelerin çatlayıp düşmesi kadar tabii ve derunî bir zaruretti; zira «Tohum» Eflatun'dan Bergson'a kadar insanlığın yüzyıllardır yetiştirdiği bütün büyük kafaların uykusunu kaçırmış olan bir meseleyi, ruh ve madde münakaşasını diriltmekte, Necip Fazıl'ın bütün estetiği ise özün kabuğa, ruhun maddeye üstünlüğü prensibine dayanmaktadır.

Necip Fazıl, şiirin «kelimeler arasındaki esrarengiz izdivaçlardan doğduğuna inanan» cins şairlerdendir. Bunun için «Ben ve Ötesi»nde, fikirlerini bize yalnız nağme ve lezzet halinde veren, şiirin büyüü bozulur endişesiyle –pek haklı olarak– tefekkür dünyasını bulutlar ve sular arkasında gizlemeye mecbur kalan şair, Tohum'u yazmakla şiirin intizam ve güzellikten ibâret olan ülkesini muvakkat bir müddet için terkederek nesrin hudutları içine girmiş, bulutları ve sesleri dağıtarak sonsuzluk bahçesini kapısını ardına kadar açmış oluyor. «Tohum», «Ben ve Ötesi» şairinin bugünkü edebiyatımızın temel taşlarından biri olduğunu kabul etmekle tereddüde düşenleri bu yersiz tereddütlerinden kurtaracaktır, sanıyorum.

Cahit Sıtkı TARANCI

Kurun Gazetesi; 4.11.1935

Necip Fazıl ve Kop Dağındaki Dükkanı

NECİP FAZIL VE KOP DAĞINDAKİ DÜKKÂNI

Ahmet Hamdi TANPINAR

Necip Fazıl, Hikâye ve Tahlillerini, Kop Dağında Bir Dükkan adlı güzel olduğu kadar doğru bir san'at mülâhazasıyla bitiriyor.

Kop Dağında bir dükkân açmak, güzel'in peşinde koşanların en tabii ve meşru arzusudur. Doğrusunu isterseniz, bu dükkân on seneden beri açıktır ve oldukça geniş bir müşteri kafilesine nadir emtiasını dağıtıyor.

Ben, o dükkânın ilk ve devamlı alıcılarından biriyim. Örümcek Ağı'nın titiz örgüsünü orada buldum, Kaldırımlar'ın yalnızlığını orada tanıdım. Fener, Gözler, Otel Odaları, Sayıklama, Geçen Dakikalarım... Bütün bu acının yenilmez arzu ve tutulmaz vehim usarelerinden süzölmüş emsâlsiz ve bahasız içkiler, hep oradan, yirmi yaşında genç bir adamın bundan on sene evvel, Kop Dağı'nın bir dönemecinde –üstünde fırtınalar didişen ve ayağının ucunda uçurumların baş döndürücü dâveti işitilen ücra bir köşesinde– açtığı dükkândan geldi.

Fakat ne yalan söyleyeyim, ben bu dükkânda çok nadir şeylerin daha fevkinde bir lezzet buldum: Satıcının kendisi. Onun için beraberimde götürdüğüm ganimetlerden ziyade, tezgâh başında yaptığımız sohbetleri hatırlıyorum.

İnsan, eserinin fevkine çıkmadıktan ve bir gün, hayatının istediği bir gününde onu fırlatıp atmak kudretini kendinde bulmadıktan sonra niçin yazmalı? Boş rakam kalabalığının

üstüne çıkabilmek, ancak bu cins adamların hakkıdır. Ben ve Ötesi şairinde bir ruh kudreti vardır.

O, en zalim bir rüyayı bile sonuna götürmeden uyanmasını istemez. Fakat en cazibini bile üç defa üstüste görmeğe razı değildir.

Birkaç defa düşündüm; her hayat dâvetinin önünde, yelesi taze ve keskin bir bahar kokusu ile kabarmış bir küheylân gibi, burun delikleri açılıp kapanarak şahlanan bu genç adam, kendisini şiirin dar nizamına sokmamış olsaydı, acaba ne olurdu? Belki, zaferini terennüm eden tunç boruların akislerini ufkun dört köşesinden üstümüze bir altın yağmuru halinde yağdıran bir kahraman, belki köksüz bir adam, belki de daha büyük bir ihtimalle sadece bir deli.

Kaç defa bu ikinci ihtimalin korkunç gölgesini onun başı üstünde, avını arayan bir kartal gibi daireler çizerken gördüm ve onun süzülüp inmek üzere olduğunu ve biraz sonra siyah çelik gagasının ucunda acaip parıltılı bir elmasla boşluklarda kaybolacağını düşünerek, gözlerimi kapadım. Fakat hayır, hiçbirinde bu tehlike ciddî değildi.

O bu anda, sadece bir ihtimalin son haddini zorluyordu.

Bazı insanlar, ara sıra ayaklarını imkânsızın denizinde yıkadıkları içindir ki, zaman zaman başları bulutlarla çarpışır.

Eserinden bahsetmiyorum. İlâhî kıvılcımın içlerinde tutuştuğunu hisseden gençler onu okusunlar. İyi şeyler, ancak iyi şeylerden doğar.

Ahmet Hamdi TANPINAR

VARLIK, nr. 1, 13 Temmuz 1933

Necip Fazıl Ve Fikir Sancısı

NECİP FAZIL VE FİKİR SANCISI

Gürcan DAĞDAŞ

Daha iyi bir dünya ve insanca yaşam için gerekli olan mücadele ruhunun zayıfladığı bir dönemde; çileyi, fikir sancısını, tek başına kalmayı idealleri uğruna kabullenen insanı bulmak giderek zorlaşmaktadır.

Kişilik kumaşı, kolay yaşam, tüketim ve hazırcılık iplikleriyle dokunmuş insanların düşünce bagajında, çile ve fikir sancısı gibi kavramlara yer yoktur. Düşünmek, insana mahsus bir özellik olmakla beraber, düşünmeyi bir zahmet ve zaman kaybı olarak görüp, laf salatasına bayılanların sayısı her geçen gün daha da artmaktadır.

Necip Fazıl, "Lafımın dostusunuz, çilemin yabancısı / Yok mudur, sizin köyde, çeken fikir sancısı?" sözleriyle günümüze ışık tutmaktadır.

1904 yılında İstanbul'da doğan Necip Fazıl, ilköğrenimini Amerikan Kolejinde, orta öğrenimini ise Bahriye Mektebinde tamamlamış, İstanbul Üniversitesi Felsefe Bölümünden 1924 yılında mezun olduktan sonra, Millî Eğitim Bakanlığı bursu ile bir yıl da Paris'te öğrenim görmüştür. 1926-1939 yılları arasında çeşitli bankalarda, memurluk ve müfettişlik gibi görevlerde bulunmuş, 1939-1942 yılları arasında ise Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Devlet Konservatuvarı ve İstanbul'da Güzel Sanatlar Akademisinde dersler vermiştir. Necip Fazıl, bu görevlerden sonra yaşamını yazarlık ve dergicilikten kazanmaya karar vermiştir.

Şairlerin Sultanı unvanına sahip olan Necip Fazıl, Kaldırımlar, Çile ve Sakarya Türküsü başta olmak üzere, birçok değerli şiirle bu alandaki dehasını ortaya koymuş bir şair olmanın yanı sıra, tiyatro, hikâye, roman yazarlığı ve

çıkardığı dergilerdeki yazılarıyla düşünce hayatımızı zenginleştirmiş bir fikir adamıdır. Necip Fazıl, çok geniş bir yelpazede düşünceler ve eserler üretmiş birisi olarak, dar kalıplara sığdırılarak değerlendirilebilecek bir düşünür değildir. Şair Sezai Karakoç, bu konuda şunları söylemiştir:

“... Üstat Necip Fazıl; eseri, sözleri, davranışları ve jestiyle bir bütün olarak düşünülmesi gerekli bir şahsiyetti... Sürekli yaşıyordu, şiiri, düşünceyi din ve ahlâk, geçmiş ve gelecek düşüncesini... O, klasik tariflere uyan şair, düşünce adamı, gazeteci ya da politikacı tanımlarından hiç birine uymuyordu. Her kesimden etkinliği olan kişiler, bu sebeple onu izlemekte, değerlendirmekte ve teşhiste güçlük çekiyorlardı. Onlar istiyordu ki o, kafalarındaki tanıma uygun olarak istedikleri kimse olsun. Oysa o, bu ölçüleri ve çerçeveleri tanımıyor, mutlaka onları parçalıyor ve dışına taşıyordu...”

Hayatı, doğruları bulmak için çile ve arayışlarla geçmiş olan Necip Fazıl, düşünmeye ve vicdan muhasebesi yapmaya çok önem vermiştir. Yüzeysel bilgi, günü kurtarmak, şekilcilik ve eyyamcılık gibi tutum ve davranışlara ilişkin hislerini şu sözlerle açıklamıştır:

“... Olanlar ortadayken, hep bugünü yarına erteleyici ve gelmeyecek bir istikbale ısmarlayıcı “cek” ve “cak” edatlarından iğreniyorum!.. Dudaklarla kalpler arasındaki mesafeden, her akşam başına yorganı çeker çekmez uyuyuveren nefis muhasebesi yoksunu eyyamgüder politikacıdan, tecrit kampı ve iman zindanı haline getirdikleri camilere hissizce girip çıkan marka Müslümanlarından iğreniyorum! Gördüğü şeyi nasıl görebildiğini izahtan âcizken gözüyle görmediği için Allah’ı inkar eden maddeciden iğreniyorum!.. Ağlayamayan, anlayamayan, içini kanatamayan, yumruğunu sıkamayan insandan... iğreniyorum!”

İtiraz kültürünün itibar görmediği bir dönemden geçilirken, Necip Fazıl geçmiş dönemlerdeki kadar hatırlanmamakta ve genç kuşaklara yeteri kadar anlatılmamaktadır. Düşünce dünyamızı zenginleştirmek, hayatın anlamını ortaya koymak için çile ve

fikir sancılarını gönüllü olarak kabul eden Necip Fazıl Kısakürek, 25 Mayıs 1983 tarihinde hayata veda etmiştir.

Necip Fazıl ve Babiâli'nin Hikâyesi

NECİP FAZIL VE BABIÂLİ'NİN HİKÂYESİ

Basının adı II. Meşrutiyet'ten yakın zamana kadar, Babiâli ile birlikte anılmaya başlanmıştı. Babiâli'nin en güzel hikâyesini, yazarların hatıratlarında bulmak mümkündür. Ahmet Mithat Efendi'den bu yana, gerçekten bir mektep olan ve zamanla kendine göre ahlâkı ve ilişkileri olan, büsbütün farklı bir dünya idi. Edebiyat ve neşriyat hayatı ile birlikte, zamanla politikayı yönlendiren beşinci kuvvet oldu. Halit Ziya, Yakup Kadri, Hüseyin Cahit, Yahya Kemal ve Yusuf Ziya gibi yazarlar, gençlik ve edebiyat hatıralarıyla birlikte hep olumlu bir Babiâli portresi ortaya koyarlar. Necip Fazıl'ınki hepsinden farklı...

Gerçekten anlatıldığı gibi güzel bir ortamla karşılaşmayan pek çok genç yazar, çoğu zaman hayretler içinde kalır. Birçoğu bu çevreden tiksinererek yazı hayatını bırakır veya başka işlerde kabiliyetini tüketerek kaybolur gider. Babiâli'deki ilişkilerden tiksinererek direnen, orada kalmayı başarabilen çok az şahsiyet vardır. Bunların başında da Necip Fazıl gelir.

Herkesin hatıraları ya siyasî ve edebî bir muhiti anlatır veya basın çevresinde yaşanmış olayları hikâye eder yahut bu çevrelerde tanınmış ilgi çekici şahsiyetlerin portresi gibidir. Hüseyin Cahit, edebiyat ve matbuat hatıralarını ayrı ciltlerde kitaplaştırmışken, Yahya Kemal'in Çocukluk, Gençlik ve Edebiyat Hatıraları bir kitapta toplanmıştır. Necip Fazıl

ise, Cinnet Müstatili adlı, gazete yazıları yüzünden gördüğü zulmü anlatan hapishane hatıralarından yıllarca sonra Babıâli'yi yazdı. Bu arada, O ve Ben adlı kitabında bir yandan çocukluk ve gençlik döneminden sonra şeyhi Abdülhakim Arvasi'yle karşılaşmasını anlatırken, bir yandan da bizdeki basın ve edebiyat dünyasının oluşumunu ortaya koymaya çalışıyordu. Böylece, Babıâli'nin bütün yönleri ortaya konmuş oluyordu.

AHMET MİTHATTAN NECİP FAZIL'A

Basın ve edebiyat hatıralarını yazan insanların pek çoğu, içinde bulunduğu nesle göre, Ahmet Mithat Efendi veya Necip Fazıl'dan söz etmeden kitabını yayınlayamaz. Tanzimat ve Meşrutiyet basınıyla edebiyat hayatında Efendi nasıl bir misyona sahip ise, Cumhuriyet döneminde de Necip Fazıl öylesine çağdaşlarından farklı bir misyona sahiptir. İkisi de yeniliklerden söz ederlerken milletimize ve devletimize ait değerlerle birlikte iman ve ahlâkımızın müdafaacısı olarak metafizik değerleri çöküntüye uğramış, garip bir hissî ve fikrî yabancılaşma yaşayan aydın ve sanatçıları, hatta politikacıları ciddî bir tarzda eleştirirler. O yüzden de basın ve edebiyat çevreleri içinde, onlara ve her türlü sahte çıkışlara muhaliftirler...

Lâtin harflerine çevrilerek hariciyeci oğlu Zeki Kunalp tarafından kitaplaştırılan Ali Kemal'in Ömrüm adlı hatıratını okurken aklıma hep Necip Fazıl'ın Babıâli adlı kitabı geldi. Çocukluğunu, ailesini, babasının Müslüman kimliğini anlatan, Muallim Naci-Recaizâde Ekrem kavgası arasında basına ve yazı hayatına atılan Mekteb-i Mülkiye talebesi Ali Kemal, arkadaşlarıyla okudukları bir yazı üzerine hayata bakışlarının değiştiğini anlatır. Yazının adı: "Beşir Fuad Bey'in intiharı"... Yazarı Ahmed Midhat Efendi olmasına rağmen, Beşir Fuad'ın "hayatı bu derece istihfaf ile telâkki etmek" tavrı, genç arkadaşları sabaha kadar hadise üzerinde düşünüp konuşmaya sevkeder. Sonunda herbiri Amerika'ya giderek "rızk aramaya" karar verir. Tanzimat dönemi aydınlarının Avrupa'ya,

Servet-i Fünun yazarlarının Yeni Zelanda'ya gitmek istemelerine rağmen bunların Amerika'yı düşünmesi dikkat çekici. Ali Kemal, "hin-i hacette gazete müvezziliğine bile baş vurarak yaşayacaktık" der. Bu "sefil istikbali" niçin tercih ettiklerini şöyle ifade eder: "Her nedense muhitimiz bize giran geliyordu." (s. 73)

İstiklâl Savaşı yıllarında, Millî Mücadele aleyhine yazdığı yazılardan ötürü tutuklanıp trenle Ankara'ya götürülürken Sakallı Nureddin Paşa'nın adamları tarafından İzmit'te trenden indirilerek yargısız infazla linç edilen Ali Kemal, o devrin pek çok şahsiyeti gibi ilgi çekici bir hayat hikâyesine sahip... Siyasî yazılarının gerisinde kalan edebî görüşleri arasında Diyorlar Ki yazarı Ruşen Eşrefe söylediği şu sözler, gerçekten dikkate değer: Dilimizi Divan şairleri bozdu zannedenler yanılıyor. Aksine İstanbul Türkçesi, bestelenip şarkı haline getirilerek dilden dile dolaşan Divan şairlerinin güzel şiirleri sayesinde bu seviyeye ulaşmıştır...

Ali Kemal, Ömrüm adlı hatıratının başka bir yerinde, matbuattaki ilk köklü değişikliğin iki kişinin eseri olduğunu söyler: Biri Ahmet Midhat, diğeri Beşir Fuad... Yazılarıyla olduğu kadar tercümeleriyle de Batı kültür ve felsefesini tanıtan Beşir Fuad, sanıyorum intiharıyla yaptığı etkiyi, yaşasaydı, yazı ve kitaplarıyla yapamazdı. Ali Kemal ve çevresinin Osmanlı toplumundan ve yaşadıkları hayattan soğumalarına, Batı hayranlığı içinde ülkeyi terk ederek milletin ve memleketin başına belâ olmalarına ve basını da bu tür bir mikrobun portörü haline getirmelerine sebep, Babıâli'de meydana gelen ilk köklü, köklü olduğu kadar da menfi değişikliktir. Bu köklü değişiklik, sonunda basını Osmanlı'nın hükümet kapısı olan Babıâli'nin yönlendiricisi bir güç hâline getirir. Sonra da Babıâli denince akla devlete ve millete muhalif bir grup yazar-çizer akla gelmeye başlar...

Babıâli'nin ilk ciddi muhalifi Necip Fazıl'dır. Onun bu adı taşıyan kitabı, benzeri kitapların hepsinden fazla okundu. Yazıldığı günlerde gazetede tefrika edilirken, o yılın en

önemli kültür olayı idi. Son eseri Kafa Kağıdı tefrika edilirken nasıl bütün dikkatleri üzerinde topladıysa, Babıâli yayınlanırken de aynı alâkayı görmüştü.

Necip Fazıl'ın Babıâli adlı kitabını okuyabilenler, Üstad'ın baş eserlerinden biri olduğunu ve basını bu kadar keskin biçimde eleştirebilen başka bir eser okumadıklarını söylediler. Bundan sonra basın hatıralarını yayınlayanların pek çoğu, ya birkısım konuşma bandlarını yazıya dökmekten başka bir iş yapmadığı veya tanınmış şahsiyetlerle ilgili dedikodularla ilgi çekmeye çalıştıkları görüldü. Mina Urgan'ın Bir Dinozorun Anıları ise, üniversite ve basın çevresinde dolaşan, burjuva kökenli, garip tavırlı "eski komünist" bir kadının hayat hikâyesi olarak, yazarını bile şaşırtacak kadar ilgi gördü. Buna karşılık Cemil Meriç'in Jurnal'i, bir hakikat arayışının hikâyesi olarak orijinal bir tecrübeyi sergiledi...

BABIÂLİ'DEN TÜRKİYE'NİN MANZARASI

"Babıâli" adının bile bir cazibesi vardır. Bu adı Üstad'dan başka hiç kimse bu çevrenin sembolü olarak değerlendirmemiş, basın ve edebiyat hayatını, gerçekte olduğu gibi bu isimle ifade etmeyi düşünmemiştir. Tercüme Odası bu bölgede olduğu gibi, ilk gazetelerle edebiyat dergileri de bu çevrede yayınlanmıştır. Şinasi ve Namık Kemal gibi tanınmış ve etkili olmuş ilk gazetecilerimiz, Tanzimat dönem şahsiyetleri hep burada toplanmışlar.

Babıâli yalnız basın ve edebiyat hatıralarından ibaret değildir. Bu kitap aslında basın ve sanat çevrelerinde bir dâvanın kavgasını da sergileyecek bir tarihçe özelliğine sahiptir. Basının ne kadar sefil ilişkilerle geliştiğini, kimlerin nasıl ve ne tür menfaat ilişkileri içinde olduğunu ve yıllar yılı Necip Fazıl'ın bu çevrede nasıl bir mücadele verdiğini bu kitaptan daha iyi hiçbir şey anlatamaz. Halit Ziya'nın Kırk Yıl adlı hatıralarında, Hüseyin Cahit'in Matbuat ve Edebiyat Hatıraları'nda, Yusuf Ziya Ortaç'ın Portreler'de, Yakup Kadri'nin Gençlik ve Edebiyat Hatıraları'nda anlattıklarından farklı ve onlarınkine tam ters ve gerçeğin ta

kendisi olan bir “Babîâli” portresi ile karşılaşınca, çoğu kişi belki şaşırır ama isim isim belirtilen ilişkilerin gerçekliğine de inanmadan edemez. Yıllar önce, 1947’de çıkardığı Borazan adlı mizahî gazetede, Üstad bunu isimleri değiştirerek yapmaya çalışmış, kısa ömürlü olan bu gazete daha sonra çıkamadığı için bu “mizahî revü” yarım kalmıştı. Üstad otuz yıl sonra tamamladığı eserinin gördüğü alâkaya duyduğu hayreti ikinci baskısında açıkça ifade ediyordu.

Babîâli’nin hikâyesini gerçek çehresiyle en çarpıcı biçimde anlatan Üstad, kendi çevresinde yetişen yeni isimlere de yer vererek, farklı bir çizginin kurucusu olduğunu şükürle ifâde ediyordu. 1975’ten ölünceye kadar bu farklı mücadelesi içinde, yetiştirdiği gençleri de karşısına almaktan çekinmeyen Üstad, zaman zaman yine büyük bir alâkanın odağı oluyordu.

Necip Fazıl’ın Müdafaalarım adlı eseri, yeni ekler ve Vahidüddin adlı yasaklanan kitabının davasıyla ilgili belgelerle birlikte yeniden yayınlandı. “Basın davaları boyunca basın”ın tutumunu çarpıcı yanlarıyla yansıtan “yayınevinin eki” bölümleri, Necip Fazıl’ın mücadelesini ortaya koyması bakımından önemlidir. Babîâli’ye ilgi duyanların, buradakilerin hikâyesinden kesitler ve portreler ortaya koyan Cinnet Müstatili, 0 ve Ben, Kafa Kağıdı ile Türkiye’nin Manzarası’nı okumasında fayda var.

Esasen sanat, edebiyat, basın, siyaset ve sermaye çevrelerinin hem birbirleriyle ve hem de halkla ilgisi ne kadar sağlıklı ise, o kadar sağlıklı bir toplum manzarası ortaya koyacağı tabiidir. Fakat zamanla düzeleceği umulan bozuk ilişkiler, 1980 sonrasında holdingleşen ve kartelleşen sermaye ile işbirliği yaparak sivil ve asker bürokrasiyi de etkilemeye başladı ve toplumun şirâzesi kopmuş oldu. Bu ortamda bir nevi iç muhasebe sayılabilecek basın ve edebiyat çevrelerinin hatıralarını yazması son derece önemlidir. Durum değerlendirmesi yapılmadan olumlu bir gelişmenin ortaya çıkması mümkün değildir. Son yıllarda birbiri peşinden yayınlanan Meşrutiyet dönemi aydınlarının hatıraları kadar

dikkate değer.

Yakın zamanda yayınlanan Taha Toros, Mehmet Çınarlı, Hıfzı Topuz ve Bedii Faik'in -yanlışlarını savunma niteliğindeki hatıraları tabii öncekiler kadar önemli değildir, çünkü hatıraların önemi yazarlarının önemi ile yakından ilgilidir. Üzerinde durulan olaylarla portresi çizilen şahsiyetler, hatırat yazarının perspektifini ve dünya görüşünü yansıtır. Koleksiyoncu, memur ve gazeteci ile öncü sanatçıların çevresiyle hayata bakışı da elbette farklı.

Necip Fazıl Kısakürek adlı kitabım için yaptığım çalışma sırasında, Necip Fazıl üzerinde 60 yıl boyunca yazılan yazıların çokluğu ve çeşitliliği beni şaşırttı. Bu kitapta vereceğim hükümlerin haklılığını belgelemek için, önce dostlarımla Necip Fazıl Armağanı adlı bir kitap yayınladım.

(Mustafa Miyasoğlu'nun 'Edebiyat Sohbetleri' isimli kitabından iktibas edilmiştir.)

Necip Fazıl Tekirdağ'da

NECİP FAZIL TEKİRDAĞ'DA

İsmail KILLIOĞLU

Necip Fazıl Tekirdağ'da

Kendi ifadesiyle; "Rüzgâr öyle esti, öyle esti ki, / Her şey uçup gitti, kaldı Yaradan. / Ayna düştü, hayal, perdelerdeki / Bir akisçik gibi çıktı aradan./ (...) Seni çağıran var, ta maveradan!" (Ta Maveradan, 1958) çağrısının gerçekleşmesinden 13 yıl sonra, Ustad Necip Fazıl'ı Tekirdağ'da yâd etme fırsatı düştü.

Tekirdağ EGİTİM-BİR'in gayretli, edepli ve muhabbetli başkanı edebiyat öğretmeni Fuat Asim Arvas, üstadı yâd etmeye çağırды bizleri, 24 Mayıs Cuma günü akşamında Halk Eğitim Merkezi'nde düzenlenen panele Prof. Dr. H. Bekir Karlığa, Prof. Dr. Necip Taylan, yazar Zubeyr Yetik, Bahçelievler eski belediye başkanı Muzaffer Doğan ile bazı dinleyiciler katıldık. Salonu dolduran dinleyicilerin gençlerden oluşması geleceği kucaklayan bir umudu işaret eder gibiydi.

Bizde alışılmış (ne yazık ki!) anma törenlerinin adeta basmakalıp ifadeleri asan bir yaklaşım ortaya çıktığı için, kendi payıma istifade ettim, mutlu oldum. Necip Fazıl üzerine örtülen ya da örtülmek istenen o bildik duygusal lehte ve aleyhte tutum yoktu bir kere. O, yüzyılımızın Anadolu coğrafyasında uç veren ve kökleşen İslami düşünce geleneğinin M. Akif, Said Nursi boyutunun üçüncü şahsiyetiydi. Akif ve Necip Fazıl sanat-düşünce kökleşmesini farklı tellerde, ama aynı ilke ve iman temelinde çığırırken, Said Nursi iman ve ahlak alanında kolaçan etti.

Meselemiz, davamız kültür ve medeniyette, o da eğitimde odaklandığına göre, iste bu noktada durup değerlendirme yapma, yapılanı gözden geçirme, yapılacak olanı belirleme şart olmaktadır. Panelde bu yaklaşım sozkonusuydu.

M. Doğan, hayati ve sanatını anlatmaya çalışırken, Necip Fazıl'ın kültür ve medeniyet mücadelesinde oluşan şahsiyetini yakalamaya çalıştı.

Onun kültür ve medeniyet mücadelesinde dayandığı temel ayrımlardan biri olan Doğu ve Batı belirleyicilerini Prof. Taylan, felsefenin külli bakış açısından ortaya koydu. Gerçekten Necip Fazıl'da Doğu, yapılan kapsamlı tahliller sonunda İslam'a eklenir. Kuskusuz bu eklemleme keyfi olmaktan uzak, tam anlamıyla akıl süzgecinden geçirilmiş bir ameliyeye dayanır. Batı da öyle. Taylan'ın ifadesiyle "Batı, İslam'a (Doğu'ya) göre kendini belirlemektedir." "İdeolocya Örgüsü"nde Doğu ve Batı'nın akıl temelinde yapılan tahlilleri

bunu gösterir. Ve bu genel bakış çerçevesi içinde bir dünya görüsü sunar.

Prof. Karlığa, bir İslam düşüncesi uzmanı ve sağlam yargılara ulaşmış bir bilim adamı kimliğiyle Necip Fazıl'ın çağdaş İslam düşüncesi açısından değerlendirmesini yaptı. Aslolan da Necip Fazıl'ın bu türden değerlendirme çalışmalarına konu edilmesidir. Karlığa'ya göre 19. yy. sorunları çağdaş dünyanın istemleri ve İslam'ın ilkeleri ölçüğünde tahlil eden Tunuslu Hayreddin Pasa, Ahmet Cevdet Pasa ve Prens Said Halim Paşa'lar olmuştur. 20. yy.da M. Akif, Said Nursi ve Necip Fazıl'dır.

Zubeyr Yetik, Necip Fazıl'ın mücadelesini ve bu mücadelenin fikri farklılık ve yeniliğini nefis tespitleriyle, ama kısaca ortaya koydu. Kısacası çok bildiğimizi sandığımız Necip Fazıl'ın üstündeki sis perdesini araladığımız ölçüde İslam düşünce geleneğinin geldiği noktayı tespit etmemiz mümkün olabilir. Bu tespitleri yapamadığımız surece meseleleri ne kavrayabilir, ne de çözümü için öneriler sunabiliriz.

(ZAMAN-Arşiv)

Necip Fazıl Kısakürek Şiirlerinde Allah, İnsan ve Tasavvuf Psikolojisi

**NECİP FAZIL KISAKÜREK ŞİİRLERİNDE ALLAH, İNSAN VE TASAVVUF
PSİKOLOJİSİ**

Garip Demirel'in özel izniyle yayınlanan bu çalışmayı Word formatında görüntülemek için [Buraya Tıklayınız](#)